

Цивільне право і цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право

УДК 347.7

Радченко Владислав Сергійович

магістр права юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Radchenko Vladyslav

Master of Laws at the Faculty of Law

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ АРХІТЕКТУРИ У ЗАКОНОДАВСТВІ
УКРАЇНИ ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО
LEGAL PROTECTION OF WORKS OF ARCHITECTURE IN THE
LEGISLATION OF UKRAINE ON COPYRIGHT**

***Анотація.** Вступ. У статті розглядаються особливості охорони прав інтелектуальної власності в умовах реформи національного законодавства у сфері авторського права та суміжних прав*

Мета. Публікація спрямована на проведення аналізу новітнього законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав у частині охорони творів архітектури, визначення співвідношення категорій «твір архітектури» та «об'єкт архітектури», окреслення недоліків існуючих нормативних актів у сфері регулювання архітектурної діяльності та визначення шляхів нормативного удосконалення.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення регулювання відносин щодо охорони об'єктів авторського права в архітектурній сфері; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів у сфері авторського-правового забезпечення охорони

результатів інноваційної діяльності в галузі архітектури та містобудування.

У процесі визначення особливостей охорони творів архітектури в авторському праві були застосовані загальноюридичні та спеціально-наукові методи дослідження юридичних явищ та закономірностей.

Результати. Архітектурна діяльність людини є невід'ємною частиною життя людської культури. Об'єкти архітектурної діяльності є результатом творчої, інтелектуальної діяльності людини, вони охороняються і захищаються авторським правом.

У роботі зазначається, що твори архітектури як об'єкти авторського права характеризуються двома ознаками: творчим характером діяльності щодо їх створення та вираженням їх в об'єктивній формі. Твір архітектури може бути виражений у формі креслення архітектурної частини проекту, зафіксованої у матеріальній або електронній формі, макеті або електронній моделі об'єкта архітектури.

Перспективи. З урахуванням поширення інформаційних технологій у сфері архітектурної діяльності, та з огляду трактування архітектурної діяльності як окремого виду мистецтва пропонується закріпити визначення твору архітектури як твору у галузі мистецтва спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень у формі креслення, ескізів, моделей, планів населених пунктів тощо, виражених у тому числі в електронній (цифровій) формі, у формі збудованих будівель чи споруд.

Аналіз положень Закону України «Про авторське право і суміжні права» засвідчує наявність окремих колізій: у ст. 1 Закону визначено, що твір архітектури охоплює твори у галузі спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтних утворень тобто, є родовою категорією. Однак, у п.11. ч.1. ст. 6 Закону зазначені твори трактуються як видові категорії, що підпадають під сферу дії

авторського права. З метою вирішення зазначеної колізії у статті пропонуються відповідні законодавчі зміни.

Ключові слова: *твір архітектури, авторське право, право інтелектуальної власності, захист прав, інноваційна діяльність.*

Summary. *Introduction. The article deals with the peculiarities of intellectual property rights protection in the context of the reform of national legislation in the field of copyright and related rights*

Objective. The publication is aimed at analyzing the latest legislation of Ukraine in the field of copyright and related rights in terms of protection of works of architecture, determining the correlation between the categories "work of architecture" and "object of architecture", outlining the shortcomings of existing regulations in the field of regulation of architectural activity and identifying ways of regulatory improvement.

Materials and methods. The research materials are: 1) regulatory and legal support for the regulation of relations concerning the protection of copyright in the architectural sphere; 2) works of domestic and foreign authors in the field of copyright protection of the results of innovative activities in the field of architecture and urban planning.

In the process of determining the peculiarities of protection of architectural works in copyright, the author applied general legal and special scientific methods of studying legal phenomena and regularities.

Results. Human architectural activity is an integral part of human culture. Objects of architectural activity are the result of creative, intellectual activity of a person, and they are protected and protected by copyright.

The article notes that works of architecture as copyright objects are characterized by two features: the creative nature of the activity related to their creation and their expression in an objective form. A work of architecture can be expressed in the form of a drawing of the architectural part of a project, fixed in

a material or electronic form, a model or an electronic model of an architectural object.

Prospects. Given the spread of information technology in the field of architectural activity, and given the interpretation of architectural activity as a separate art form, it is proposed to consolidate the definition of a work of architecture as a work in the field of the art of building construction, urban planning, landscape art, landscape formations in the form of drawings, sketches, models, plans of settlements, etc. expressed, including in electronic (digital) form, in the form of constructed buildings or structures.

An analysis of the provisions of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" shows that there are certain conflicts: Article 1 of the Law defines a work of architecture as a work in the field of construction of buildings, urban planning, gardening and landscape art, i.e., it is a generic category. However, clause 11 of part 1 of Article 6 of the Law treats these works as specific categories falling within the scope of copyright. With a view to resolving this conflict, the article proposes appropriate legislative changes.

Key words: *work of architecture, copyright, intellectual property law, protection of rights, innovative activity.*

Постановка проблеми. Повоєнна розбудова України та здійснення проголошеного напрямку розвитку державотворення України, спрямованого на інтеграцію в загальноєвропейську правову систему передбачають проведення ряду заходів, які мають на меті забезпечення відповідності національного законодавства вимогам директив та регламентів Європейського Союзу. У цьому зв'язку в Україні продовжуються активні процеси реформування нормативно-правових актів та державних інституцій, що мають на меті адаптацію законодавства у відповідності до європейських вимог та стандартів, утвердження та розвиток прав людини, забезпечення їх ефективного захисту прав в економічній, соціальній та

культурних сферах. Однією із яких є сфера правового регулювання архітектурної діяльності.

Насамперед відзначимо, що гармонізація законодавства України з правом ЄС вже багато років вважається однією з найбільш важливих умов вступу України до Євросоюзу. Завдяки цьому створюються важливі передумови для подальшої євроінтеграції України, включаючи її членство в ЄС. Норми укладеної у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1], а також правові положення ряду інших документів, укладених на двосторонній основі з метою врегулювання правових засад співробітництва між Євросоюзом та Україною, закріпили належні передумови для гармонізації українського законодавства з правом Євросоюзу.

З цієї метою протягом останніх кількох років була проведена суттєва робота з оновлення законодавства у сфері охорони результатів інноваційної діяльності, закріплення європейських підходів регламентації відносин охорони результатів творчої діяльності, здійснено значні інфраструктурні зміни у цьому напрямі. Зокрема, 01 січня 2023 р. набрав чинності новий Закон України «Про авторське право і суміжні права» [2]. Безумовно, новий Закон містить значну кількість фундаментальних новел та радикальних положень у сфері авторського права і суміжних прав, значна частина яких ще має пройти свою апробацію на рівні практичної площини, проте вже наразі можна говорити про його суттєвий новаторський характер. Наразі зупинимось на розгляді правового режиму охорони творів архітектури, адже в умовах повоєнної розбудови України саме сфера будівництва та архітектури буде зазнаватися суттєвого зростання та розвитку, у тому числі за рахунок іноземних інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання охорони авторських прав на твори архітектури були предметом наукового розгляду та дослідження Є. Грекова [3], А. Вербицької [4], Н. Мироненко [5], Л. Ряботягової [5], О. Орлюк [6] та інших вчених.

Разом з тим, відмічається відсутність єдиного системного дослідження з проблематики регулювання відносин в сфері авторського права на твори архітектури з урахуванням оновленого законодавства України про авторське право і суміжні права, а також з огляду на євроінтеграційні засади розвитку національної правової системи, що зумовлює актуальність даного дослідження, присвяченого охороні прав на твори архітектури.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної публікації є аналіз новітнього законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав у частині охорони творів архітектури, визначення співвідношення категорій «твір архітектури» та «об'єкт архітектури», окреслення недоліків існуючих нормативних актів у сфері регулювання архітектурної діяльності та визначення шляхів нормативного удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Архітектурна діяльність людини є невід'ємною частиною життя людської культури. Об'єкти архітектурної діяльності є результатом творчої, інтелектуальної діяльності людини, вони охороняються і захищаються авторським правом.

В науковій літературі зазначається, що архітектура – це мистецтво проектування та будівництва будівель, споруд, їх комплексів для створення зручного середовища проживання [5, с. 10]. Однак, очевидно, що архітектура створюється не лише для зручного середовища проживання, але й задоволення інших потреб у процесі людської діяльності, зокрема, праці, культури, тощо.

Архітектура є частиною матеріальної культури і одночасно мистецтвом, значення якої для суспільства важко переоцінити, оскільки остання не лише задовольняє різноманітні потреби життєдіяльності людини, але й відповідає її духовним запитам.

Водночас, архітектурна діяльність є досить своєрідним видом мистецтва, частиною матеріальної та духовної культури, яка беззаперечно

відображає в собі певні ідеї, що стосуються того чи іншого суспільства, а також завжди залежить від рівня продуктивних сил і форми виробничих відносин останнього. Вона представляє собою досить складний процес, в результаті якого створюється відповідний об'єкт авторського права – будівля, споруда, їх комплекс, площа, мікрорайон тощо. При цьому, як вірно зазначається в літературі, архітектура, як витвір мистецтва в будівлях і спорудах відбиває, в художній формі, характер суспільних відносин людей, визначену ідеологію, особливості культури, національні і побутові властивості, художні смаки з різноманітних аспектів: історичних, соціальних, етнічних, кліматичних, ландшафтних тощо [7, с. 6].

В юридичній науці існують різні визначення категорій «твір» та «твір архітектури». Під поняттям твір розуміють – сукупність ідей, думок, міркувань, образів, наукових положень, оцінок, висновків, пропозицій тощо, які виникли у процесі творчої діяльності автора і знайшли своє відображення у певній об'єктивній формі [8, с. 76]. На думку С.В. Бондаренка в авторському праві під твором розуміють результат інтелектуальної творчої діяльності людини, який відзначається оригінальністю, втіленого у будь-якій об'єктивній, доступній для сприйняття та використання формі та може бути відтворено, доведено до загального відома, перероблено [9, с. 54]. Мічурін Є.О. визначає твір як результат творчої діяльності людини в галузі літератури, науки та мистецтва, який знайшов своє відображення у певній об'єктивній формі [10, с. 17].

У ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 р. [1] вперше у законодавстві надається визначення твору як оригінального інтелектуального творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі.

Розглядаючи поняття твір необхідно звернути увагу, що саме через нього законодавець визначає поняття об'єкт авторського права. Відповідно

до ст. 433 ЦК України об'єктами авторського права є твори. У цьому зв'язку погоджуємось з думкою О.О. Штефан, що поняття «об'єкту авторського права» не є тотожним поняттю «твір». Твір законодавець визначає як родове поняття, в яке можуть втілюватися твори науки, літератури, мистецтва, а відтак «твір» за своєю суттю є більш широким поняттям, аніж «об'єкт авторського права» [11, с. 3].

Стосовно поняття твору архітектури треба відзначити, що незважаючи на ряд різноманітних доктринальних визначень, однак насамперед, звернімося до аналізу поняття «твір архітектури» надане в законодавстві.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 р. [1] визначає твір архітектури як твір у галузі спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень у формі креслення, ескізів, моделей, збудованих будівель чи споруд, планів населених пунктів тощо (п. 57 ч. 1 ст. 1 Закону). Відзначимо, що попередній Закон визначав твір архітектури як твір у галузі мистецтва спорудження будівель і ландшафтних утворень (креслення, ескізи, моделі, збудовані будівлі та споруди, парки, плани населених пунктів тощо) (п. 38 ч. 1 ст. 1 Закону) [12].

Аналізуючи зазначені визначення можна відзначити: по-перше, попередня редакція Закону характеризувала твір архітектури як твір у галузі мистецтва спорудження будівель і ландшафтних утворень. Водночас, у чинній нормі вже йде мова лише про твір у галузі спорудження будівель містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень. Тобто, законодавець прибрав словосполучення «мистецтво спорудження», що фактично призвело до того, що будь-яке спорудження будівель і ландшафтних утворень може трактуватися як твір архітектури. Мабуть, у цьому розрізі, вказівка на мистецької характер такої діяльності доцільно було б залишити і у поточній редакції Закону.

По-друге, як і у попередній редакції, чинний Закон містить положення щодо форм фіксації таких творів (креслення, ескізи, моделі, збудовані будівлі та споруди, парки, плани населених пунктів тощо). Тут лише законодавець на відміну від попередньої редакції не лише перераховує такі форми фіксації у дужках, закріплюючи їх відкритий перелік (через категорію «тощо»), але і безпосередньо зазначає про фіксацію творів архітектури «у формі» креслень, ескізів, збудованих будівель та споруд. Відзначимо, що урахуванням розвитку інформаційних технологій така фіксація креслень, ескізів та моделей може мати місце також в електронній (цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер.

По-третє, законодавець у визначенні твору архітектури, що закріплений у новому Законі значно розширив види таких творів. Якщо у попередній редакції такими творами були лише твори «у галузі мистецтва спорудження будівель і ландшафтних утворень», то наразі це і твори у галузі спорудження будівель, ландшафтних утворень, а також твори містобудування, садово-паркового мистецтва.

Таким чином, у розумінні ст. 1 Закону твори архітектури охоплюють як твори у галузі спорудження будівель, так і твори містобудування та садово-паркового мистецтва. Таке розширення законодавчого розуміння категорії «твір архітектури», хоча і може бути виправданим з позиції нормотворця, водночас, призвело до колізій законодавчої техніки зазначеного Закону.

Зокрема, згідно п. 11 ч. 1 ст.6 Закону «1. Об'єктами авторського права є твори у сфері літератури, мистецтва, науки, зокрема: 11) твори архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтних утворень».

Проте, як вище зазначалося, згідно легального визначення твору архітектури – твори містобудування, садово-паркового мистецтва та

ландшафтних утворень є також творами архітектури. Зазначене, потребує внесення відповідних змін до Закону з метою вирішення зазначеної колізії.

Відзначимо, що у ЦК України [13] у ст. 433 до об'єктів авторського права віднесено твори живопису, архітектури, скульптури та графіки.

Обов'язковою передумовою правильного визначення поняття твору архітектури як об'єкта авторського права є розуміння його співвідношення з поняттям об'єкта архітектури. Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про архітектурну діяльність» [14] об'єкти архітектурної діяльності (об'єкти архітектури) – це будинки і споруди житлово-цивільного, комунального, промислового та іншого призначення, їх комплекси, об'єкти благоустрою, садово-паркової та ландшафтної архітектури, монументального і монументально-декоративного мистецтва, території (частини територій) адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів. При проведенні порівняльного аналізу дефініцій твору архітектури та об'єкта архітектури, наведених у законодавстві, можна дійти висновку, що об'єкт архітектури – це лише одна із можливих матеріальних форм втілення творів архітектури. Однак, не всі об'єкти архітектури визнаються творами, в зв'язку з існуванням на практиці будівель та споруд, які створені внаслідок прагматичної діяльності, позбавленої авторського, кваліфікуючого підходу, та які є технологічним результатом вирішення утилітарних потреб. Твір архітектури – це результат творчої діяльності особи.

Таким чином, творчий характер діяльності зі створення твору архітектури – це перша обов'язкова ознака вказаного твору. Новизна, майстерність або естетичні властивості не є кваліфікуючими критеріями творчих архітектурних робіт, які охороняються авторським правом. Необхідний критерій творчості вимагає тільки, щоб твір був зобов'язаний своїм існуванням зусиллям автора.

Другою ознакою творів архітектури є об'єктивна форма їх втілення. Розкриття характерних особливостей саме цієї ознаки дозволить визначити місце творів архітектури в системі об'єктів авторсько-правової охорони.

Дискусія щодо визначення форм втілення творів архітектури в матеріальному вираженні серед дослідників триває досить давно.

Перш за все слід звернути увагу на необхідність розмежування поняття «об'єкт авторського права в галузі архітектури» та «твір архітектури», оскільки вже на рівні нормативно-правового забезпечення охорони авторського права на твір архітектури було встановлення існування множинності об'єктів авторського права, що створюються в процесі архітектурної діяльності та які вочевидь мають особливості охорони та захисту авторського права їх творців.

Разом з тим, звертає на себе увагу точка зору Є.А. Грекова, який акцентує увагу на тому, що «в галузі архітектурної діяльності існує єдиний об'єкт авторського права – твір архітектури. При зміні форми втілення думок автора первісний авторський задум не змінюється, при цьому не виникає новий твір і, як наслідок, новий об'єкт авторського права. В цьому випадку відбувається відтворення об'єкта авторського права, первісно вираженого в одній формі, в іншій об'єктивній формі» [15, с. 38].

Водночас, існують й інші точки зору. Так, Мироненко Н. М., Работягова Л. В. [5, с. 18] визначають твір архітектури як генеральний план, принципові рішення з вертикального планування, благоустрою та озеленення; плани фундаментів, поверхів, фасади, розрізи будинків та споруд частина архітектурних рішень, інтер'єри основних приміщень.

В свою чергу А.М. Євков акцентує увагу на тому, що «твори архітектури в деякому відношенні аналогічні комп'ютерним програмам і художнім творам, оскільки вони також існують як у вигляді оригіналу (проекту, креслень, ескізів, моделей), так і у вигляді матеріальної копії (готового об'єкта)» [16, с. 28].

На міжнародному рівні у меморандумі ЮНЕСКО – ВОІВ з питань захисту робіт в галузі архітектури від 28.07.1986 р. зазначено, що творами в галузі архітектури визнаються споруди чи конструкції за умови наявності в них оригінальних елементів форми, дизайну або орнаменту та незалежно від їх призначення. При цьому творами архітектури є також будь-яке зображення або тривимірна модель, на основі якої може бути споруджено об'єкт архітектури [17, с.53].

Як вище зазначалося, новий Закон у ст. 1 також містить положення щодо форм фіксації творів архітектури. Ними можуть бути як креслення, ескізи, моделі, так і збудовані будівлі та споруди, парки, плани населених пунктів тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження можна констатувати, що твори архітектури як об'єкти авторського права характеризуються двома ознаками: творчим характером діяльності щодо їх створення та вираженням їх в об'єктивній формі. Твір архітектури може бути виражений у формі креслення архітектурної частини проекту, зафіксованої у матеріальній або електронній формі, макеті або в електронній моделі об'єкта архітектури.

З урахуванням поширення інформаційних технологій у сфері архітектурної діяльності та з огляду на трактування архітектурної діяльності як окремого виду мистецтва пропонується закріпити визначення твору архітектури у ст. 1 Закону у наступній редакції: «Твір архітектури – твір у галузі мистецтва спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень у формі креслення, ескізів, моделей, планів населених пунктів тощо, виражених у тому числі в електронній (цифровій) формі, у формі збудованих будівель чи споруд».

Аналіз положень Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 р. засвідчує наявність колізії: у ст. 1 Закону визначено, що твір архітектури є родовою категорією, що охоплює твори у галузі

спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтних утворень, а у п.11. ч.1. ст. 6 Закону зазначені твори трактуються як видові категорії, що підпадають під сфері авторського права. З метою вирішення зазначеної колізії доцільно скоригувати формулювання п.11 ч.1 ст. 6 Закону та викласти його у наступній редакції «об'єктами авторського права є твори у сфері літератури, мистецтва, науки, зокрема: твори архітектури, у тому числі у сфері містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтних утворень».

Література

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01 грудня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 22.06.2024).

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 22.06.2024).

3. Греков Є. А. Авторське право на твори архітектури : дис. к.ю.н. ; спеціальність 12.00.03. К. : НДІ приватного права і підприємництва Академії правових наук України, 2007. 212 с.

4. Вербицька А.О. Твір архітектури як об'єкт авторського права : дис. к.ю.н. ; спеціальність 12.00.03. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018. 235 с. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/369/dis_Verbytska%20A.O.pdf.(дата звернення: 22.06.2024).

5. Мироненко Н., Работягова Л. Твір архітектури як об'єкт договірних відноси. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 6. С. 10-18.

6. Право інтелектуальної власності : Академічний курс : підручник / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін. ; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007.
7. Архітектура будівель і споруд. Конспект лекцій навчальної дисципліни / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад. : І. І. Романенко. Х. : ХНАМГ, 2011. 167 с.
8. Бугрим Ю.А Поняття та ознаки літературного твору. *Electronic Kharkiv National University Institutional Repository*. С. 73-78. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/5dad5f4b-a528-4a60-bd94-be8c437f3ef8/content/> (дата звернення: 22.06.2024).
9. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права. К. : Ін-т інтел. власн. і права, 2008. 288 с.
10. Мічурін Є.О. Про правову природу літературного твору. *Нотаріат для вас*. 2011. № 9. С. 17-20.
11. Штефан О.О. Поняття об'єкту авторського права та критеріїв його охороноздатності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2006. № 6. С. 3-8.
12. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 22.06.2024).
13. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 22.06.2024).
14. Про архітектурну діяльність: Закон України від 20 травня 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text> (дата звернення: 22.06.2024).
15. Греков Є. А. Проектна документація як об'єктивна форма втілення творів архітектури. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2007. № 2. С. 32-39.

16. Євков А.М. Авторське право в міжнародно-правовому аспекті. Х. : 2010. 126 с.

17. Тимофієнко Л. Правова охорона творів архітектури та містобудування. *Інтелектуальний капітал*. 2005. № 2. С. 50-59.

References

1. Закон Ukrainy «Pro avtorske pravo i sumizhni prava» vid 01 hrudnia 2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.

2. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

3. Hrekov Ye. A. Avtorske pravo na tvory arkhitektury: dys. k.iu.n.; spetsialnist 12.00.03. K.: NDI pryvatnoho prava i pidpriemnytstva Akademii pravovykh nauk Ukrainy, 2007. 212 s.

4. Verbytska A.O. Tvir arkhitektury yak ob'ekt avtorskoho prava: dys. k.iu.n.; spetsialnist 12.00.03. Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, 2018. 235 s. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/369/dis_Verbytska%20A.O.pdf.(data zvernennia: 22.06.2024).

5. Myronenko N., Rabotiahova L. Tvir arkhitektury yak ob'ekt dohovirnykh vidnosy. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2013. № 6. S. 10-18.

6. Pravo intelektualnoi vlasnosti: Akademichnyi kurs: pidruchnyk / O. P. Orliuk, H. O. Androshchuk, O. B. Butnik-Siverskyi ta in.; za red. O. P. Orliuk, O. D. Sviatotskoho. K.: Vydavnychi Dim «In Yure», 2007.

7. Arkhitektura budivel i sporud. Konspekt lektsii navchalnoi dystsypliny / Khark. nats. akad. misk. hosp-va; uklad.: I. I. Romanenko. Kh.: KhNAMH, 2011. 167 s.

8. Buhrym Yu.A. Poniattia ta oznaky literaturnoho tvor. Electronic *Kharkiv National University Institutional Repository*. S. 73-78. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/5dad5f4b-a528-4a60-bd94-be8c437f3ef8/content/>.
9. Bondarenko S.V. Avtorske pravo ta sumizhni prava. K.: In-t intel. vlasn. i prava, 2008. 288 s.
10. Michurin Ye.O. Pro pravovu pryrodu literaturnoho tvor. *Notariat dlia vas*. 2011. № 9. S. 17-20.
11. Shtefan O.O. Poniattia obiekta avtorskoho prava ta kryteriiv yoho okhoronozdatnosti. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2006. № 6. S. 3-8.
12. Zakon Ukrainy «Pro avtorske pravo i sumizhni prava» vid 23 hrudnia 1993 r. (vtratyv chynnist). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.
13. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
14. Pro arkhitekturnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 20 travnia 1999 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>.
15. Hrekov Ye. A. Proektna dokumentatsiia yak obiektyvna forma vtilennia tvoriv arkhitektury. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2007. № 2. S. 32-39.
16. Ievkov A.M. Avtorske pravo v mizhnarodno-pravovomu aspekti. Kh.: 2010. 126 s.
17. Tymofiienko L. Pravova okhorona tvoriv arkhitektury ta mistobuduvannia. *Intelektualnyi kapital*. 2005. № 2. S. 50-59.